

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Sylvie Ostřížkové a soudkyň JUDr. Zdeňky Jurasové a Mgr. Ivany Pavlíčkové v právní věci žalobce **Jaroslava M.**, nar. xxx, bytem xxx, zastoupeného JUDr. Evou Drevňákovou, advokátkou se sídlem Ostrava 1, Stodolní č. 26, proti žalované **České republice – Ministerstvu spravedlnosti ČR**, se sídlem Praha, Vyšehradská č. 16, o **zaplacení částky 300.000,- Kč**, k odvolání žalovaného proti rozsudku Okresního soudu v Karviné, pobočka v Havířově ze dne 24.9.2012, č.j. 106C 133/2011-91,

t a k t o :

I. Rozsudek okresního soudu se ve výroku I. **potvrzuje.**

II. Ve výroku o nákladech řízení se rozsudek okresního soudu **mění** takto:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení částku **71.308,- Kč** do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku advokátce žalobce.

Žalovaný je povinen zaplatit na náhradu nákladů řízení státu částku **12.600,- Kč** do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku České republiky – na účet Okresního soudu v Karviné.

III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení částku **23.716,- Kč** do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku advokátce žalobce.

O d ů v o d n ě n í :

Proti rozsudku okresního soudu, kterým byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci částku 300.000,- Kč a na náhradu nákladů řízení částku 54.278,- Kč, tuto k rukám zástupkyně žalobce, vše ve lhůtě tří dnů od právní moci rozsudku, podal žalovaný včasné odvolání, jímž se domáhal zrušení rozsudku a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení, když namítal, že okresní soud věc nesprávně právně posoudil, nedostatečně zjistil skutkový stav a jeho rozsudek je nepřezkoumatelný. Tyto výtky pak konkretizoval tak, že soud posoudil uplatněný nárok podle § 31a zákona č. 82/1998 Sb. jako náhradu nemajetkové újmy plynoucí z nezákonného rozhodnutí, ačkoliv takové právní posouzení ze žalobních tvrzení a průběhu řízení nevyplývá. Žalobce totiž v žalobě obsáhle rozebral poškození svého zdraví a uvedl, že nezákonné trestní stíhání se projevilo nejen na jeho zdraví, ale také v pracovním a rodinném životě s tím, že vzhledem k tomu, že mu byla způsobena prvotním odsouzením újma majetková i nemajetková, požadoval částku 300.000,- Kč jako majetkovou i nemajetkovou újmu. Obdobně uváděl žalobce svůj požadavek i v podání ze dne 7.10.2011, kdy uváděl, že ani zprošťující rozsudek neodstranil následky nezákonného trestního stíhání v podobě zhoršeného zdravotního stavu i v podobě uplatnění žalobce v životě. V takovém případě ve smyslu rozhodnutí NS ČR sp. zn. 30Cdo 4280/2011 nastala situace, kdy zásah do osobnosti integrity poškozeného je natolik vážný, že způsobí diagnostikované poškození zdraví, a tudíž není přiléhavé zohledňovat způsobenou újmu na psychickém zdraví osoby poškozené jako nemajetkovou újmu ve smyslu § 31a. Žalobce uváděl také v podání ze dne 13.12.2010, že uplatňuje zadostiučinění za vzniklou majetkovou újmu spočívající v podlomeném zdraví a okresní soud tak měl posoudit žalovaný nárok jakožto náhradu škody na zdrav. Žalovaný dále vytýkal okresnímu soudu, že nevyzval žalobce podle příslušných ustanovení o.s.ř. k tomu, aby sdělil, v jaké části žalovaného nároku se domáhá náhrady škody na zdraví a v jaké části nemajetkové újmy, neboť by mělo být postaveno najisto, co je konkrétním odpovědnostním titulem, zda se žalobce domáhá náhrady podle § 9 odst. 1 nebo podle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

Žalobce ve vyjádření k odvolání uvedl výslovně, že uplatnil poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, tj. za poškození cti, dobré pověsti, důstojnosti a následky v osobnostní sféře (s tím, že toto uvedl již u jednání dne 13.12.2011), když bylo vůči němu vedeno nezákonné trestní řízení, byl držen ve vazbě a výkonu trestu celkem 520 dnů, opakovaně odsouzen na mnoho let a teprve po více než 3 letech trestního řízení byl Krajským soudem v Ostravě zproštěn obžaloby. Pokud se následně zkoumalo poškození zdravotního stavu žalobce v souvislosti s jeho nezákonným trestním stíháním, nedělo se tak z důvodu požadavku žalobce na náhradu škody na zdraví, ale aby se prokázaly následky v osobnostní sféře žalobce jako jednoho z kritéria, které indikuje rozsah způsobené nemajetkové újmy. Vedle morální újmy, poškození dobré pověsti a důstojnosti, ke kterému u žalobce nesporně došlo, velmi výrazně zasáhlo do jeho života i poškození zdravotního stavu, které souvisí dle znalce s nezákonným trestním stíháním a které je do budoucna nevratné. Žalobce tak není schopen zařadit se do života, aby si našel práci a podnikal jako před trestním stíháním a nemůže vést plnohodnotný rodinný a společenský život, neboť má narušenou schopnost navazovat jakékoli vztahy.

Žalovaný se k jednání odvolacího soudu nedostavil, svou nepřítomnost omluvil a netrval na odročení jednání, za této situace odvolací soud jednal v jeho nepřítomnosti a vycházel z obsahu spisu a dosavadních důkazů ve smyslu § 101 odst. 3 o.s.ř.

Především je třeba uvést, že odvolací soud neshledává existenci žalovaným vytýkaného procesního pochybení okresního soudu, spočívajícího v tom, že rozhodoval, aniž by měl dostatečně objasněno, co je předmětem řízení a má zato, že i skutková tvrzení, která okresní soud učinil z provedených důkazů, provedenému dokazování odpovídají a byla následně i správně posouzena po právní stránce. Proto o závěr o skutkovém stavu, který okresní soud přijal, odvolací soud plně přejímá, neboť okresní soud učinil z jednotlivých provedených důkazů zjištění, která jejich obsahu odpovídají. Odvolací soud pro stručnost na skutkové závěry okresního soudu odkazuje, když navíc mezi účastníky nebylo sporným, že žalobce byl až rozsudkem ze dne 1.7.2010 zproštěn obžaloby pro skutek, který se stal dne 5.12.2006, jímž měl žalobce úmyslně způsobit těžkou újmu na zdraví a způsobit takovým činem smrt, když soud dle zprošťujícího rozsudku dospěl k závěru, že se jednalo o sebeobranu. V mezidobí od zahájení trestního stíhání usnesením policie ze dne 6.12.2006 do zproštění obžaloby byl žalobce opakovaně umístěn ve vazbě a výkonu trestu po celkovou dobu 520 dnů, za což byl žalovaným na základě žádosti mimosoudně odškodněn a žalobci byla přiznána též náhrada nákladů nutné obhajoby. Žalobce uplatnil u žalovaného i požadavek na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu § 31a, který byl odmítnut s námitkou, že není jasné, z čeho tento svůj požadavek dovozuje, zda se jedná o majetkovou i nemajetkovou újmu a žalovaný zpochybňoval také příčinnou souvislost mezi současnými problémy žalobce, které se projevíly i ve sféře jeho zdravotního stavu a jeho pobytem ve vazbě a výkonu trestu.

Ke sporné příčinné souvislosti mezi zdravotními problémy žalobce a nezákonným trestním stíháním bylo vedeno okresním soudem dokazování, a to znaleckým posudkem z oboru psychiatrie výslechem znalce, jejichž závěr vyzněl jednoznačně tak, že prvotní příčinou duševních problémů žalobce byla samotná skutečnost, že způsobil smrt jinému člověku, ale výraznou a podstatnou okolností, která vedla k rozvoji jeho duševní choroby byla též skutečnost, že byl obviněn jako a držen ve vazbě, propouštěn a opakovaně umístěn ve vazbě a následně ve výkonu trestu, a to ve věznici se zvýšenou ostrahou a že tuto skutečnost žalobce velmi těžce nesl. Byl od počátku vazby medikamentosně léčen, v průběhu trestního stíhání utrpěl infarkt a podrobil se operaci srdce. Do současné doby trpí nespavostí, je neschopen bezproblémové komunikace s okolím, nebyl schopen se zařadit do právního procesu a z tohoto důvodu byla podána žádost o invalidní důchod.

Okresní soud aplikoval na skutková tvrzení žalobce a zjištěný skutkový stav ustanovení § 31a zákona č. 82/1998 Sb. (jehož se žalobce výslovně dovolával) a dovedl, že nemajetková újma žalobci vznikla a její rozsah odpovídá i požadované částce 300.000,- Kč, neboť v daném případě nepostačuje pouze samotné konstatování porušení práva. Okresní soud vycházel ze závěrů NS ČR uvedeného v rozhodnutí 30Cdo 2813/2011, ve kterém soud zdůraznil, že při stanovení formy a výše zadostiučinění je třeba vycházet z povahy trestní věci, délky trestního stíhání a dopadu trestního stíhání do osobnostní sféry poškozené osoby a z těchto hledisek také uplatněné nároky žalobce posuzoval. Dovedl, že za situace, kdy byl žalobci kladen za vinu skutek, že měl způsobil jinému těžkou újmu na zdraví s následkem smrti, což je trestný čin vysoce závažný, zvýšilo to intenzitu, s jakou bylo žalobcem vnímáno trestní řízení, hrozící délka odnětí svobody i pohled společnosti na žalobce, která na něj pohlížela jako na vraha. Vzal v úvahu i to, že žalobce byl nejprve odsouzen na dobu 10 let se zařazením do věznice s ostrahou, po zrušení tohoto rozhodnutí pak následně odsouzen na dobu 4 let se zařazením do věznice s ostrahou a teprve dne 1.7.2010 byl obžaloby pro tento skutek zproštěn. Po celou tuto dobu žil žalobce v nejistotě i o své budoucnosti, přičemž pobýval střídavě ve vazbě, výkonu trestu i na svobodě, což mělo neblahý vliv na jeho psychiku a také na jeho sociální postavení. Žalobce má poškozené zdraví, když u něj byla diagnostikována posttraumatická stresová porucha, což zasáhlo i do jeho osobní sféry, neboť se žalobce straní lidí a je omezen jeho pracovní potenciál. S ohledem na všechny tyto okolnosti považoval soud částku 300.000,- Kč za nikterak nepřiměřenou obecné představě spravedlnosti, když jen při srovnání s dobou pobytu ve vazbě a trestu odpovídá toto odškodnění částce 580,- Kč za den.

Odvolací soud má zato, že námitky žalovaného, pokud jde o určitost žalobního požadavku, jsou nedůvodné, neboť i když v rámci vyjádření žalobce a jeho požadavku se objevovalo i slovo „majetková újma“, neznamená to, že částku 300.000,- Kč, kterou požadoval, požadoval skutečně jako újmu majetkovou ve smyslu konkrétního úbytku svého majetku či jako majetkový ekvivalent konkrétního

poškození svého zdraví. Takto nikdy jeho požadavky nebyly formulovány a žalovaný vytrhuje slovo „majetkový“ z kontextu. Po celou dobu řízení byl požadavek žalobce koncipován tak, jak odpovídá požadavku na odškodnění nemajetkové újmy podle § 31a zákona 82/1998 Sb., tedy jako požadavek na zaplacení určitá sumy peněz, která by měla odškodnit obecný negativní dopad na život žalobce v důsledku dlouhodobého trestního stíhání, které nebylo důvodné. Pokud žalovaný odkazoval na rozhodnutí NS ČR sp.zn. 28Cdo 3545/2010, pak řešená skutková situace v této věci byla jiná než v tomto případě a navíc se jednalo o situaci, která měla být posuzována podle předpisů platných před účinností zákona 82/1998 Sb. a v těchto konsekvencích je třeba také toto rozhodnutí chápat. Další námitkou žalovaného byl nedostatek příčinné souvislosti mezi odsouzením žalobce a tvrzenou újmou. Je třeba zdůraznit, že ke vzniku objektivní odpovědnosti státu za škodu, již se nelze zprostit, je zapotřebí současně splnění tří podmínek, jimiž jsou nezákonné rozhodnutí o vazbě, vznik škody a příčinná souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím a vznikem škody. Nezbytným předpokladem objektivní odpovědnosti státu za škodu je příčinná souvislosti mezi právní skutečností, za niž se odpovídá, tj. nezákonným rozhodnutím, a vznikem škody. I když se rozhodnutí NS ČR sp.zn 28Cdo 1395/2012 týká majetkové škody, jeho závěry, podle nichž příčinná souvislost je obecně dána tehdy, jestliže je škoda podle obecné povahy, obvyklého chodu věci a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události a škoda by nebyla nastala bez této příčiny, lze použít i v případě zadostiučinění ve smyslu § 31a. V tomto rozhodnutí také Nejvyšší soud ČR zdůraznil, že „nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, jenž má být odškodněn, a to příčinu důležitou, podstatnou a značnou“. V tomto smyslu je také třeba chápat závěry znaleckého posudku, kdy znalec jednoznačně uvedl, že hlavní a zásadní příčinou, která vedla ke vzniku posttraumatické poruchy žalobce, byla sice skutečnost, že způsobil smrt jiného člověka, dalším významným a podstatným faktorem vedoucím k rozvoji této duševní poruchy byl pobyt žalobce ve vazbě, resp. ve výkonu trestu, přičemž to, zda se duševní porucha rozvine, závisí na dalších predisponujících faktorech a událostech, kterým je jedinec po traumatizujícím zážitku vystaven. Věznění a důvodné obavy z budoucnosti vlivem odsouzení byly v tomto případě významnou podmínkou rozvoje duševní poruchy u žalobce. Podle závěrů znaleckého posudku změny duševního stavu omezují žalobce i do budoucna v jeho společenském uplatnění, neboť vedou k vyhýbavému chování, stranění se společnosti, narušení schopnosti navazovat vztahy, když prožívání negativního přijetí jeho osoby okolím vlivem inkriminovaných událostí lze považovat za legitimní. Znalec rovněž vyloučil, že by současný stav žalobce byl vyvolán požíváním alkoholu, že by na něj měly vliv duševní poruchy zjištěné u jeho rodičů a uvedl také, že právě „nespravedlivé odsouzení“ vedlo k tomu, že žalobce prožíval vazbu a výkon trestu odlišným způsobem než v předchozím případě, kdy již byl pro trestnou činnost ve výkonu trestu. Jestliže soudní řízení proti žalobci a pobyt ve vazbě a výkonu trestu byl jednou z podstatných příčin podílejících se na vzniku a rozvoji duševní poruchy, lze přijmout závěr, že i současné zdravotní problémy žalobce promítající se do všech oblastí jeho života jsou v příčinné souvislosti s nezákonným rozhodnutím a nutno k nim při hodnocení závažnosti a rozsahu nemajetkové újmy přihlídnout.

Odvolací soud tak považuje rozsudek okresního soudu za zcela správný, souhlasí i s jeho závěrem, že požadovaná částka 300.000,- Kč není nepřiměřená zjištěné újmě, i když má zato, že srovnání výše požadované částky s částkou, která připadá na den, který strávil žalobce ve výkonu trestu či ve vazbě, není zcela odpovídajícím kritériem. Vychází totiž z toho, že (jak uvedl také správně okresní soud) se v tomto případě jedná o zákonnou normu s neurčitou hypotézou, kdy stanovení výše zadostiučinění spočívá na úvaze soudu a za situace, kdy je soud vázán rozsahem požadované škody, lze souhlasit s tím, že žalobě bylo možno vyhovět v plném rozsahu.

Odvolací soud proto rozsudek ve věci samé potvrdil podle § 219 o.s.ř. jako věcně správný, musel však změnit výroky nákladové, které okresní soud vydal, a to jak o náhradě nákladů řízení mezi účastníky, tak o náhradě nákladů řízení státu.

Okresní soud správně uložil podle § 142 odst. 1 o.s.ř. neúspěšnému žalovanému, aby zaplatil žalobci náhradu nákladů řízení, jejich výši v části týkající se odměny advokátky žalobce však stanovil podle vyhl. č. 484/2000 Sb., která již byla v době rozhodování odvolacího soudu zrušena. Odvolací soud musel reflektovat změnu nastalou v důsledku zrušení této vyhlášky nálezem Ústavního soudu ČR a výši nákladů řízení žalobce proto určil nově podle vyhl. č. 177/1996 Sb. (dále advokátního tarifu) celkovou částkou 71.308,- Kč. Uvedené náklady sestávají z odměny za právní zastoupení, kdy za 1 úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 1 AT činí odměna z tarifní hodnoty 300.000,- Kč částku 9.500,- Kč dle § 7 bod 6 AT, v řízení bylo provedeno před okresním soudem 6 úkonů, a to převzetí zastoupení, podání žaloby, dvě písemná vyjádření s právním rozbořem věci (reakce na vyjádření žalovaného a podání ke znaleckému posudku) a dále účast u dvou soudních jednání, k tomu připočtených 6 paušálních náhrad po 300,- Kč dle § 13 odst. 3 AT, dále z částky 132,- Kč jako cestovného zástupkyně z Ostravy do Havířova a zpět 4x 33,- Kč, což činí 58.932,- Kč. Tato výsledná částka byla ještě navýšena podle § 137 odst. 3 o.s.ř. o 12.375,70 Kč, jakožto 21 % DPH, jehož je zástupkyně žalobce plátcem.

O nákladech odvolacího řízení bylo rozhodnuto rovněž podle § 142 odst. 1 o.s.ř. tak, že neúspěšný žalovaný je povinen zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení, v tomto případě za 2 úkony po 9.500,- Kč podle § 7 bod 6 AT a 2 režijní paušály po 300,- Kč dle § 13 odst. 3 AT za vyjádření k odvolání a účast u odvolacího jednání, což po navýšení o 21 % DPH činí celkem 23.716,- Kč. V obou případech je žalovaný povinen zaplatit žalobci tyto náklady podle § 149 odst. 1 o.s.ř. k rukám jeho zástupce, přičemž soud přihlédl k žádosti žalovaného, aby mu byla s ohledem na mezibankovní převody umožněna delší lhůta k plnění a tuto povinnost mu uložil splnit ve lhůtě 15 dnů.

Odvolací soud v rámci změny nákladů řízení před soudem prvního stupně rozhodl ještě o povinnosti žalovaného zaplatit státu náhradu nákladů řízení ve výši

12.600,- Kč, které byly z prostředků soudu zaplacený jako znalečné za provedené znalecké posudky. Okresní soud totiž v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že žalovaný by měl uhradit náhradu nákladů řízení státu podle § 148 odst. 1 o.s.ř., ale vzhledem k tomu, že je ve věci osvobozen od povinnosti platit soudní poplatky podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona č. 459/1991 Sb., tato povinnost ho nestíhá. V tomto směru okresní soud pochybil, neboť § 148 odst. 1 o.s.ř., pokud uvádí, že povinnost k zaplacení náhrady nákladů řízení nestíhá toho účastníka, který je osvobozen od soudních poplatků, má na mysli osvobození ve smyslu § 138 odst. 1 o.s.ř., nikoliv obecné osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu na žalovaného ust. § 148 odst. 1 o.s.ř. dopadá a ten je proto povinen uhradit i tyto náklady, k jejichž zaplacení mu byla rovněž poskytnuta delší lhůta než tři dny podle 160 odst. 1 o.s.ř., a to rovněž lhůta patnáctidenní.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **je možno** podat dle ust. § 237 o.s.ř. dovolání k Nejvyššímu soudu v Brně, ve lhůtě 2 měsíců ode dne doručení, u okresního soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá toto vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněný domáhat jeho soudního výkonu.

V Ostravě dne 19. června 2013

Za správnost vyhotovení:
Renáta Plíhalová

JUDr. Sylvie Ostřížková, v.r.
předsedkyně senátu